

Миомир Марош: ЗАПИСАНА ЦРНА ГОРА 1-2, ИВПЕ/ЦЕКУМ,
Цетиње/Подгорица 2020/2021.

Историјски извори су историјски остаци који пружају информацију, употпуњавају је, односно свједоче о свим областима људског живота, као и о дешавањима из одређеног периода. Једна од подјела историјских извора је на: примарне, секундарне и терцијарне. Многи секундарни и терцијарни извори не пружају само информације, већ им дају одређени облик, смисао, те садрже виђење аутора који их наводи, због чега је при коришћењу оваквих извора, неопходно размотрити што више различитих извора, као и проучити виђења њихових аутора, како би се добио свестран поглед на историјске чињенице и њихово тумачење. Наративни извори, као најзначајнији писани извори су веома важни, с обзиром да се веома ријетко може добити неки други облик примарног извора, посебно у случајевима ако су они изгубљени или више не постоје. Наративни извори повезују слику догађаја, са одређеном дозом субјективности аутора У аудио-визуелне изворе спадају звучни и видео записи из прошлости, који у зависности од начина на који су настали, обраде и садржаја, могу да послуже као примарни или као секундар-

ни извори за добијање информација из историје.

Записана Црна Гора 1-2, представљају књиге репортажа аутора др Миомира Мароша, на основу емисије „Записи“, Јавног сервиса Црне Горе. Као професионалац, и новинар забиљежио је најљепше сегменте Црне Горе од сјевера до крајњег југа. „Записи” су кренули у јануару 2002. године причом о Цетињу под снијегом. Марошове репортаже представљају новинарске медаљоне и језичке посланице захваљујући, превасходно, ауторовом зналачком одабиру крајева и људи. У књизи су записана бројна свједочанства о обичајима, предјелима, људима, културним ризницама и баштини, менталитету. Ове књиге имају не само публицистички и репортажни карактер већ посебно културолошки, етнолошки, историјски, али и туристичко- промотивни. Вјештим избором из репортажа аутор је тежио ка разноврсности како би сваком читаоцу приближио и оне најскривеније дјелове Црне Горе па самим тим и његових јунака. Ауторова „Записана Црне Горе” на 328 страница, води нас кроз историјско путовање: Од Цетиња, преко Пераста, Барских шестана подно Ру-

мије до Рајске Пиве, приче из Ускока, Плеваљских Сехара (Таслице), Бјеласице, Павиног Поља, Роваца, Плава, вриједних руку Бихорки и приче о Бихорском ћилиму, Мојковцу, селу Јапан испод Комова, Ловћенцу. До прича и свједочанстава: Гојка Мартиновића, последње Црногорске вирдине Стане Церовић, дјечачког сна и одрастања Божа Филиповића са Лукавице, необичног живота породице Пенев на бродићу, прве Ромске љекарке др Неције Берише, животне приче марафонца са хендикепом Радмила Баранина, Цетињанина Војислава Јовановића кума Руског двора, легендарног капетана и филателисте из Камењара Тома Катурсића, необични свијет уникатних Анушке Влаховић, приче о Андријани Чулини познатој као Милијана из „Бекне“, о сликару из Паштровића Саву Павловићу, као и о сликару Наоду Зорићу, из Ђурђевића Таре и Мићу Благојевићу такође сликару из Жабљака. На самом крају су фасцинантне репортаже колега ветерана које је Миомир Марош тако лијепо уклопио у овој изузетној књизи.

Марошове медијске паралеле, путописи и свједочанства представљају снагу пера, којом аутор ову форму на префињен начин уноси у црногорску етнолошку и историографску културну мапу. У „Записаној Црној Гори“ приче надилазе и простор и вријеме у којем су настале, аутор је вјешто избјегао стереотипе и дао сопствену аутентичну и личну црту правога професионалца који нас умијећем сопствених записа и ријечи уводи у чаробни (готово нестали свијет) репортаже и путописа. „Записана Црна Гора“ држи читалачку пажњу и чува од заборава народну традицију, вјештине, занате, људе. Аутор љепотом свог из-

ражавања развија смисао сваке приче. Ова књига је настала из истинске жеље аутора и унутрашње потребе за перцепцијом сваког драгуља Црне Горе чиме она добија на универзалности. Осим изузетне књижевне вриједности текста, универзалност ових прича налази се у низу истанчаних описа људске природе.

Миомир Марош радно искуство започео је 1999. године, као уредник-водителј и аутор је бројних телевизијских серијала и емисија у Радио Телевизији Црне Горе. Уредник је репортажне емисије „Запис“, коју Јавни сервис емитује премијерно суботом у 17. часова, те уредник и водителј љетњег серијала „Јутро из градова“. Његов истраживачки интерес је у домену медија и комуникација, као и етнологије Црне Горе. Добитник је Годишње награде ТВЦГ за репортажу (2005), награде „Вилд Беауту Авард“ за промоцију туризма Националне туристичке организације ЦГ (2008) и Годишње новинарске награде Црне Горе коју му је додјелило Друштво црногорских новинара (2010), као и награде Туристичке организације Подгорице и Главног града за најбољег новинара у акцији „Бирамо најбоље у туризму и угоститељству“ (2016). Марош је аутор 20-так научних радова са медијском и спортском тематиком, објављених у Црној Гори, Босни и Херцеговини и Хрватској. Аутор је књиге „Медијско брендирање у Црној Гори“ (Цетиње 2017). Уредник је секције за културну антропологију у научном часопису „Јурнал оф Антропологију оф Спорт анд Пхусициал Едукацион“. Предавач је новинарских предмета на Факултету за спорт и физичко васпитање Никшић и Факултету политичких наука у Подгорици,

те гостујући предавач на приватним универзитетима у Црној Гори.

У издању Јавне установе Центар за очување и развој културе мањина Црне Горе објављена је књига „Записана Црна Гора 2“, аутора Миомира Мароша. Ријеч је о књизи репортажа на 330 страница, које су настале на основу серијала телевизијске емисије „Запис“ Јавног сервиса Радио телевизије Црне Горе. Репортаже говоре о специфичности живљења у готово свим крајевима Црне Горе, обухватају записе о занимљивим догађајима и личностима и својим садржајем повезују црногорски простор у једну занимљиву кохерентну цјелину. Како истиче један од рецензата књиге др Бранко Бановић, Марош је „Црну Гору обрађивао као комплексан тоталитет, а посебан сензибилитет показивао је према баштини мањинских народа. Тиме је његов ауторски серијал на лијеп и допадљив начин указивао на културни диверзитет Црне Горе“. Снимљени прилози остају трајно свједочанство о особеностима народног живота у Црној Гори на почетку двадесет првог вијека. Очување нематеријалне културне баштине у животу заједнице од виталног је значаја за њену даљу репродукцију, јер она не може постојати мимо појединаца који је практикују и заједнице која је баштини», наводи Бановић.

Књига »Записана Црна Гора«, други том, представља наставак путовања, разговора и записивања др Миомира Мароша, који је ову збирку конципирао из три цјелине: »Мјеста и обичаји«, »Људи« и »Репортаже доајена«. Настала као продукт ауторске ТВ емисије др Мароша »Запис«, ова књига представља лијеп биљег једнога времена у којем су људи, различитих

занимања, професија и интересовања, говорили на свој начин. Обични људи су, захваљујући др Миомиру Марошу, постали важни, препознатљиви – јунаци нашег и долазећих времена. Они црногорски маркантни топоними још једном су узвишени и Ловћен и Ком и Проклетије и Лукавица и Пива. Црногорски мелос црногорског приморја и црногорских брда музички је вез у репортажама др Миомира Мароша. Ту су и етнолошке ризнице и домаће кухине. Све је историја и све је будућност. Такве су Марошеве репортаже. У њима се препознајемо и из њих учимо. То је, чини нам се, и круцијална улога Записа и Записане Црне Горе.

Прво поглавље књиге – »Мјеста и обичаји« садржи шеснаест репортажа: Срце Црне Горе – Ловћен и Нјегуши, Цуце у каменом мору, Вирпазару међ’ три моста, Сервантесов Улцињ, Успон на Васојевићки Ком, Пива снијежна и зелена, валовита и каменита..., Лукавици у походе, Гусиње подно Проклетија, Рожаје и његова блага, Поетика и архитектура Никшића, Дџип рели »Монтенегро трофеј«, Бокешке феште, Бокешка кухина, Гусле – црногорска харфа, Изворне пјесме и фолклор Грбља и Колашина и Црна Гора – етнолошка ризница.

Друга цјелина »Записане Црне Горе« смјестила је у своје крило једанаест исповијести Марошевих јунака који утискују своју причу у простор и вријеме. Ту су: Милорад Дуго Ђурковић, легендарни коментатор; Росанда Ковијанић, спикерка док траје вијека; Миљан Живковић, прво јунак, па водитељ »Записа«; Милијана Дабовић, Црногорка из Скадра; Маја Перфиљева, пјесникиња; Радомир Шоро Вула-

новић, Црна Гора у камену; Љиљана Ђука Миљић, вирцина из Добриловице; Славка Ацовић, Ромкиња фармерка; Миленка Цупара, русофилка из Бољанића; Зоро Маргинетти, новски шпацакомин и Радомир Татко Раичевић, мајстор шиндре.

»Репортаже доајена« су трећа цјелина ове књиге др Мароша и њих укупно има дванест: Михаило Миљанић – РЕПОРТАЖА, Весна Вичевић – ПРЕДСКАЗАЊЕ БЛАЖЕНЕ ОЗАНЕ, Дон Бранко Сбутега – ПОМИРБЕНА ДВОРАНА, Коста Чакић – ЦРНОГОРКА, Милорад Кнежевић – ПРЕКО ПОЉА, ПРЕКО ГОРА И ПЛАНИНА, Радован Јаблан – МАЈКА ИЗ ЛЕГЕНДЕ, Перо Радовић – БОАН И ПОРОДИЦА ЦЕРОВИЋ, Божидар Милошевић – СЕДМОРО САМОНИКЛИХ, В. Радусиновић, М. Лабовић – ЗБОГОМ ЧЕРГО, Радио Титиград УСПЈЕШНА ШКОЛА НОВИНАРСТВА – Ђуро Лаковић, Телевизија Титиград – ПИОНИРИ ТЕЛЕВИЗИЈЕ, Габријел Гарсија Маркес – НОВИНАРСТВО – НАЈБОЉИ ПОСАО НА СВИЈЕТУ.

Контрасти Црне Горе (крајолика и мјештана) вјешто су представљене у Записима зато је ово култна емисија и зато Записана Црна Гора представља дјело вриједно пажње за истраживаче, културологе, етнологе, историчаре. Репортаже доајена, дате у овој књизи, су прегледна слика вриједних текстова који остају у антологијским корицама увјековљене. С посебним оп-

равданим разлозима их је др Марош овдје уврстио. „Записана Црна Гора“ представља само дио ауторовог богатог репортерског опуса, има едукативну вриједност, носи у себи дио црногорског друштва, традиције, богате културне баштине.

Марош истиче да обје књиге указују на културни диверзитет Црне Горе. Добитник је и плакете „Расковник“ за допринос очувању колашинског наслеђа. „Посебно ми је драго што је награда дошла од КУД-а „Мијат Машковић“, које и организује Етно камп у Колашину. Они су препознали са којом пажњом обрађујем етнолошко богатство Црне Горе. Свако признање и награда ми дају вјетар у леђа да даље радим и стварам. Ипак, највише цијеним када читаоци и гледаоци препознају квалитет онога што радим“. Телевизијске емисије „Запис“ су записане на папиру и као такве надградиле квалитет порука које емитују и које се читају. Двије богате књиге су постале неизоставно штиво за етнологе али и за све оне који желе да сазнато и проучено наслеђе буде разлог самопоздања данашњег и будућег. Стилком и приступом обради тема књига је прилагођена широком читалачком кругу. Текстови Миомира Мароша несумњив су допринос бољем међусобном упознавању, мултикултурализму и подизању нивоа друштвене кохезије и бољег упознавања и зближавања једних са другима.

Др Раденко Шћекић